Náučný chodník Vznik a vývoj lesa

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Trenčín
Geomorfologická jednotka:	Strážovské vrchy
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus MHD Trenčín, Gen. Svobodu (konečná zast. na sídlisku Juh) a pešo 0,7 km Liptovskou ulicou na sever do kopca (s prevýšením 70 m) k mestskému vodojemu
Východisko:	Trenčín, mestský vodojem v lesoparku Brezina
Trasa:	Trenčín, lesopark Brezina: mestský vodojem – južnými svahmi Kozieho vrchu – k Č turistickej značke z Trenčína do Soblahova
Dĺžka, prevýšenie:	1,5 km, prevýšenie 50 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	11 + 3 zhodné úvodné panely na troch rôznych prístupových miestach
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Chodník končí na červenej značke.

Rok otvorenia: 1989; 2010 obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestské hospodárstvo a správa lesov Trenčín, m. r. o., Soblahovská 65, 912 50 Trenčín, tel. 032 / 6505 111

Upozornenie: Orientačný plán lesoparku Brezina na informačných tabuliach mesta Trenčín, umiestnených na viacerých miestach lesoparku, má náučné chodníky nepresne pomenované a ich názvy sú v legende navzájom zamenené.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie, ktorému je špeciálne určený blízky Školský náučný chodník Prírodné spoločenstvá v lesoparku Brezina v meste Trenčín.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Trenčín. Krajské a okresné mesto, podľa počtu obyvateľov ôsme najväčšie a jedno z najstarších a najvýznamnejších na Slovensku. Leží na rieke Váh v južnej polovici Považského podolia (na území jeho častí Trenčianska kotlina a Ilavská kotlina) pri okraji Strážovských vrchov. Jeho územie bolo osídlené už v dobe kamennej. Známy je rímskym nápisom v stene hradnej skaly, ktorý pripomína víťazstvo rímskeho cisára Marka Aurélia a jeho syna Commoda nad Kvádmi v roku 179 n. l. v Laugaríciu (Trenčíne) v rámci markomanských vojen (v rokoch 166 – 180). Za Veľkomoravskej ríše patril k Nitrianskemu kniežatstvu a okolo roku 1018 sa s prevažnou časťou stredného Považia stal súčasťou Uhorska. Okolo vznikajúceho centra – hradu (viac v samostatnom hesle) – pri brode cez Váh sa rozvinula trhová osada, z ktorej vyrástlo sídlo pohraničného komitátu, kráľovskej a neskôr šľachtickej trenčianskej župy. V roku 1412 získal výsady slobodného kráľovského mesta. Od konca 19. storočia, s rozvojom Považskej železnice, začal vznikať priemysel – továrne na textil, spracovanie gumy, dreva a výrobu výbušnín, liehovary, valcový mlyn. Za prvej republiky sa rozrástol predovšetkým odevný, potravinársky a strojársky priemysel, po druhej svetovej vojne sa formovalo výstavníctvo (Trenčín – mesto módy). V súčasnosti 20 km dlhý úsek stredného Považia s piatimi mestami od Trenčína po Ilavu predstavuje jednu z najsúvislejšie urbanizovaných aglomerácií na Slovensku.

Lesopark Brezina v Trenčíne. Lesný komplex s rozlohou 213 ha pokrývajúci nápadný juhozápadný výbežok Strážovských vrchov do Považského podolia obkolesený takmer zo všetkých strán intravilánom mesta Trenčín. Ešte v 19. storočí bola jeho časť priľahlá súčasnému centru Trenčína pasienkom najmä kôz, čo dalo meno najvyššiemu miestu Breziny – Koziemu vrchu (377 m n. m.). Koncom 19. storočia Ľudovít Bonaventúra Stárek, trenčiansky archivár, katolícky farár a objaviteľ rímskeho nápisu na hradnej skale, začal územie zalesňovať. Prvými stromami, ktoré sa tu uchytili, boli brezy – odtiaľ miestny názov Brezina. Keď sa územie stalo majetkom mesta (1907), zalesňovanie sa zintenzívnilo, a to na plytkých výsušných pôdach na vápencoch predovšetkým borovicou čiernou, privezenou z pohoria Kapela v Chorvátsku. Až do 40. rokov 20. storočia sa tu vysádzalo niekoľko tisíc sadeníc ročne. Dnes je najrozšírenejšou drevinou buk lesný, ktorý tu tvorí zmiešaný les spolu s javorom horským, jaseňom štíhlym, borovicou lesnou, borovicou čiernou a hrabom obyčajným. Žijú v ňom napr. srnec hôrny, sviňa divá, jeleň obyčajný, líška obyčajná, drobné spevavce, sovy, ďatle a i. Tento horský výbežok s plochým temenom a strmými okrajovými svahmi a pestrými lesmi so sieťou

chodníčkov a relaxačných lokalít prakticky uprostred mesta je obľúbeným miestom športovania a oddychu. Cieľmi návštev v lesoparku sú: **Čerešňový sad** (samostatné heslo), **Pamätník umučených**, **Štefánikova vyhliadka**, hotel a okrem viacerých **náučných chodníkov** aj **kyslíková dráha** (4 km, prevýšenie 100 m) určená na beh kombinovaný s inými pohybovými aktivitami (cvičiská pre šplh, cviky na bradlách, skoky a i.).

Čerešňový sad. Historický sad v Trenčíne južne od Trenčianskeho hradu na okraji lesoparku Brezina, založený v roku 1912 zásluhou vtedajšieho „primátora" Ernesta Ucsnaia výsadbou tisícky čerešní. O sad sa staral mestský záhradník, úrodu mesto predávalo záujemcom (samozber z jedného stromu za 5 Kčs). Neudržiavaný porast do konca 20. storočia zarástol náletovými drevinami. Z iniciatívy občanov začala v roku 2015 revitalizácia sadu. Popri odstránení nežiadúcich drevín a výsadbe nových čerešní rôznych sort pribudla drobná infraštruktúra a územiu sa vrátila jeho rekreačná funkcia.

Pamätník umučených na Brezine a **Štefánikova vyhliadka** > pozri Náučný chodník Sever

Trenčiansky hrad. Čiastočne zrenovovaná ruina hradu bezprostredne nad Trenčínom, dominanta mesta i širšieho okolia stojaca na členitom brale (vo výškach 250 – 305 m n. m.) na okraji Strážovských vrchov, kedysi podmývanom vodami Váhu. Bol budovaný pravdepodobne na mieste staršieho hradiska od 11. storočia na ochranu brodu cez Váh a cesty k hraničným karpatským priesmykom. Prvýkrát je písomne doložený z roku 1111. Hradné bralo budujú sivé hľuznaté vápence s rohovcami (reiflinské vápence), v ktorých podloží sú nepriepustné slienité horniny spôsobujúce gravitačné rozvoľňovanie skalného masívu. V rokoch 1296 – 1321 bol hrad sídlom uhorského šľachtica, istý čas župana a palatína, Matúša Čáka Trenčianskeho, najmocnejšieho vládcu terajšieho západného a stredného Slovenska. V roku 1790 hrad zničil požiar, ktorý sa naň rozšíril z mesta. Od 19. storočia začali ruinu konzervovať a v poslednom čase aj regenerovať. Od roku 1949 je hrad národnou kultúrnou pamiatkou. Rozsiahly opevnený areál pozostáva zo súboru hradných palácov s dominujúcou hlavnou útočištnou vežou (bergfrid, donjon) z konca 11. storočia – tzv. Matúšovou vežou – s unikátnym výhľadom z ochodze, kasárne, letnej veže, delovej bašty, studne lásky, rotundy (pravdepodobne predrománskej z 11. storočia), hladomorne a mohutného južného opevnenia, unikátneho a v strednej Európe ojedinelého fortifikačného komplexu. Areál hradu spravuje Trenčianske múzeum. Je verejnosti celoročne denne prístupný, otváracie hodiny sa však rôznia podľa sezóny.

Strážovské vrchy. Rozsiahly horský geomorfologický celok na severozápadnom Slovensku medzi Trenčínom, Ladcami, Pružinou, Šujou (pri Rajci), Bojnicami a Malými Kršteňanmi (pri Partizánskom) s veľmi zložitou geologickou stavbou a pestrým reliéfom. Ich pôdorys je kompaktný s niekoľkými výbežkami. Najdlhšie hranice majú so zníženinami – na západe s Považským podolím, na severe so Žilinskou kotlinou, na východe s Hornonitrianskou kotlinou a na juhu s Podunajskou, resp. Nitrianskou pahorkatinou. Pomedzi ne krátko hraničia s Považským Inovcom (na juhu), Súľovskými vrchmi (na severe) a Malou Fatrou (na severovýchode). Dominantou je Strážov (1 213 m n. m.) v ich severnej časti. Sú jadrovým pohorím s hrasťovou štruktúrou, ktorá narúša príkrovovú stavbu. Budujú ich najmä vápence a dolomity subtatranských príkrovov, granitoidné jadro je odhalené len v malej juhovýchodnej časti pohoria (Suchý vrch a Malá Magura). Ako ostrovy sa vyskytujú na severozápade bradlové pásmo (s pruhom bradiel Dúbrava – Kalište – Butkov – Tlstá hora) a paleogénne sedimenty Centrálnych Západných Karpát (Mojtín). Reliéf pohoria je veľmi členitý, striedavo pahorkatinový až hornatinový. Od ostatných pohorí Centrálnych Západných Karpát sa líšia v tom, že nemajú ústredný chrbát. Tvorí ich mozaika vrchov, hrebeňov a chrbtov, eróznych brázd a kotlín, navzájom prepojených hlbokými dolinami miestami s tiesňavovitými úsekmi prítokov Váhu (Podhradský potok, Teplička, Rajčanka). K juhu ich odvodňujú Bebrava a Nitrica s prítokmi. Územie je významné z hydrogeologického hľadiska – na zlomy v doline Tepličky sa viažu termálne minerálne pramene (liečebné kúpele Trenčianske Teplice) a na juhozápadnom okraji sú početné mimoriadne výdatné

pramene kvalitnej pitnej vody. Pestré prírodné podmienky na relatívne malom území podmienili vývoj cenných rastlinných spoločenstiev ako aj jedinečných typov krajiny. Lesná krajina s mnohými skalnými útvarmi a bezlesím na nich sa strieda s lúkami a pasienkami v okolí obcí vo vnútrohorských kotlinách či širších častiach dolín (brázdach), vymodelovaných na menej odolných kriedových horninách (napr. Poruba, Omšenie, Valaská Belá, Zliechov, Čičmany). Prevládajúcimi lesnými spoločenstvami sú bučiny, na silno skeletnatých pôdach a skalách sú hojné sutinové lesy či reliktné boriny. V bohatej vápnomilnej flóre sú zastúpené teplomilné panónske druhy ale aj horské a vysokohorské karpatské druhy. Špecifikom je výskyt desiatok druhov rodu vstavačovitých.

Názvy informačných panelov

1. Vitajte na náučnom chodníku Vznik a vývoj lesa
2. Zrod lesa – rozmnožovanie
3. Zrod lesa – semeno a semenáčik
4. Umelý zrod lesa – zakladanie lesa človekom
5. Stavba prírodného lesa
6. Stavba umelo založeného lesa
7. Les ako prírodné spoločenstvo
8. Obyvatelia lesa
9. Rastliny lesa – byliny a kry
10. Lesné dreviny
11. Ochrana lesa
12. Klasifikácia lesa podľa funkčného zamerania

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

ZROD LESA-
ROZMNOŽOVANIE
Základným predpokladom pre najlep
zákona o zachovaní druhu je rozmnožova
organizmov. Táto časť vývoja a života lesa je málo
viditeľná a preto často prehliadaná a pritom tak krásna.
Rozmnožovanie u kvitnúcich rastlín prebieha dvoma
spôsobmi - pohlavné (generatívne - pomocou semien)
a nepohlavné (vegetatívne - pomocou rozdelenia mater-
ských buniek, napríklad úlomkami nadzemných častí
alebo koreňov). U väčšiny rastlín lesa sa tieto dva spô-
soby prelínajú a tým zväčšujú schopnosť obnovy lesa po
jeho zostarnutí a odumretí. Pri pohlavnom rozmnožovaní
môžu byť samčie a samičie ústroje na tej istej rastline
(rastliny jednodomé) alebo na rôznych jedincoch (dvoj-
domé). Najznámejšie stromy lesoparku Breziny:
Buk lesný (Fagus sylvatica) je rastlina jednodomá,
rozmnožuje sa generatívne aj vegetatívne a plodí
začína medzi 40. a 80. rokom
Borovica lesná (Pinus
sylvestris) je jednodomá
, rozmnožuje sa iba
generatívne a plodí
začína veľmi
skoro.

Zrod lesa - semeno
a semenáčik

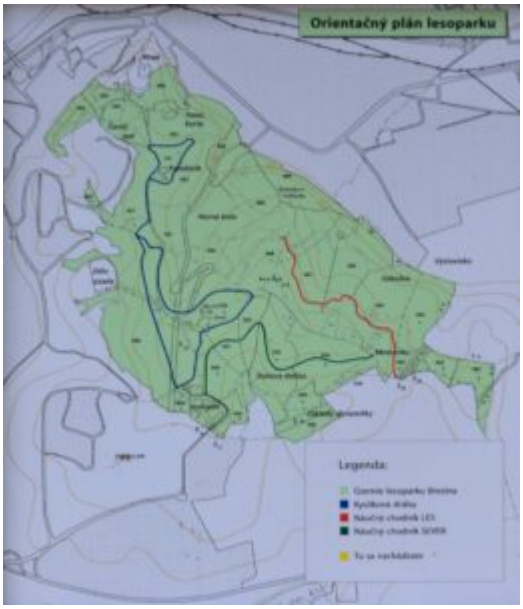

LESOPARK BREZINA

Orientačný plán lesoparku
Legenda:

MAPY.CZ

MAPY.CZ